

453, 454, 459, 461, 462, 463,
464, 465, 466, 481, 483, 486,
519, 520, 521, 522, 523, 524,
525, 526, 527, 528, 529 ja 572

KANTELUKIRJOITUKSET

Oikeuskanslerille osoitetuissa ja oikeuskanslerinvirastoon 15.3.2013 alkaen saapuneissa sekä eduskunnan oikeusasiamiehen tänne 22.3.2013 siirtämissä yllä mainituille diaarinumeroille kirjatuissa kantelukirjoituksissa on pyydetty tutkimaan ministeri Heidi Hautalan menettelyä työnantajan sosiaaliturvamaksujen suorittamisvelvollisuutta koskevassa asiassa Hautalan asunnonsaan teettämiensä korjaustöiden ja kotisiivouksen yhteydessä.

Kantelukirjoituksissa on esitetty muun muassa seuraavaa:

Jättäessään yksityisenä työnantajana sosiaaliturvamaksut kyseisistä töistä maksamistaan palkoista suorittamatta Hautala on voinut menetellä rikollisella tavalla. Erityisesti harmaan talouden vastaisessa työssä mukana oleva henkilö ei voi tilata itse ”pimeästi” maksettavaa siivousta tai muuta työtä. Ministeri on menettänyt luottamuksensa ministerinä ja siksi hänen tulee erota ministerin sekä kansanedustajan tehtävistään.

Ministerien on oltava rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja Suomen kansalaisia. Kantelija kiinnittää huomiota ministeri Hautalan epärehelliseen toimintaan ja siihen, että hän on voinut jatkaa ministerinä vastoin lain vaatimusta ministerin rehellisyydestä.

Yhdessä kantelukirjoituksessa viitataan sanomalehtitietoihin, joissa kerrottiin erääseen kartanoon vuonna 2009 tehdyistä 43 000 euron suuruisista korjaustöistä ja väitetyistä sosiaaliturvamaksujen laiminlyönneistä. Kantelussa pyydetään oikeuskansleria tutkimaan, onko Hautala kyseisessä kartanossa myös omistajana.

RATKAISU

Arviointia

Perustuslain 108 §:ssä säädettyinä oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin valtioneuvostoon, valtioneuvoston yksittäisiin jäseniin ja tasavallan presidenttiin samoin kuin muihin viranomaisiin ja virkamiehiin kohdistamassa laillisuuden valvonnassa on siten kysymys asianomaisen menettelystä virkatoiminnassa.

Siltä osin kuin eräissä kantelukirjoituksissa on vaadittu ministeri Heidi Hautalan erottamista kansanedustajantoimestaan tai mahdollisia muita hänen kansanedustajantoimeensa liittyviä toimenpiteitä, totean, että kansanedustajat eivät kuulu oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan piiriin. Tämän vuoksi olen jättänyt yllä mainitut kantelut tältä osin toimivaltaani kuulumattomina tutkimatta.

Siltä osin kuin eräissä kantelukirjoituksissa on epäilty ministeri Hautalan syyllistyneen työntäjän sosiaaliturvamaksun suorittamista koskevassa asiassa yksityisenä työnantajana mahdollisesti rikolliseen menettelyyn, ensinnä totean, että kantelukirjoituksissa käsitellyt asiat ovat tapahtuneet jo ennen kuin Hautalasta tuli valtioneuvoston jäsen. Toiseksi: myös valtioneuvoston jäsenten rikosepäilyjen tutkinta muussa kuin ministerin toimessaan tai siihen kuuluvissa tehtävissä kuuluu poliisiviranomaiselle. Rikosasian mahdollinen asianomistaja voi saattaa asian poliisiin tutkittavaksi tekemällä asiasta rikosilmoituksen. Valtioneuvoston jäsenet ovat tässä suhteessa samanlaisessa asemassa kuin muutkin kansalaiset.

Oikeuskanslerin toimivaltaan ja tehtäviin ei liioin kuulu selvittää yksittäisten ihmisten, ei edes valtioneuvoston jäsenten, mahdollisia omistussuhteita kiinteistöihin. Tältä osin voidaan viitata perustuslain 63 §:n 2 momentissa säädettyyn ministerin velvollisuuteen antaa eduskuntaa varten selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta merkittävästä varallisuudestaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen toimintaansa valtioneuvoston jäsenenä. Kyseinen eduskunnalle annettava sidonnaisuusilmoitus on kaikille julkinen.

Eräissä kantelukirjoituksissa esitettyjen ministerin menettelyn paheksuttavuutta koskevien lausumien johdosta ilmoitan, että virkatoimissaan oikeuskanslerin laillisuusvalvontaan kuuluvan henkilön toiminnan eettinen tai moraalinen arviointi ei kuulu oikeuskanslerin laillisuusvalvonnan piiriin.

Asiaa koskevissa kantelukirjoituksissa on nostettu esiin kysymys ministerin poliittisesta uskottavuudesta ja hänen nauttimastaan luottamuksesta. Näiltä osin totean valtioneuvoston ja muiden viranomaisten virkatoimien laillisuuden valvojana, että tällaisten kysymysten arviointi ei kuulu toimivaltaani. Poliittisesta näkökulmasta asiaa voivat arvioida lähinnä ne poliittisen päätöksenteon toimielimet, jotka ovat olleet osaltaan päättämässä hallituksen kokoonpanosta. Lisäksi oikeudelliselta kannalta on syytä tässä yhteydessä viitata perustuslain 60 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan ministerit ovat virkatoimistaan vastuunalaisia eduskunnalle. Mainittu säännös kattaa ministerin virkatoimia koskevan oikeudellisen vastuun lisäksi myös ministerin poliittisen vastuun eduskunnalle. Ministerin poliittista luottamusta koskeva päätöksenteko tapahtuu eduskunnassa.

Monissa kantelukirjoituksissa on viitattu myös valtioneuvoston jäsenelle asetettavia yleisiä vaatimuksia koskevaan perustuslain 60 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan ”ministerien on oltava rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja”. Tätä perustuslain vaatimusta on tarkasteltava kokonaisuutena ja yhteydessä nimitysprosessiin. Kysymys on perustellusta luottamuksesta ministerin tehtävän asianmukaiseen hoitamiseen. Perustuslain valmisteluasiakirjoissa todetaan, että ”kysymyksessä on joustava ilmaus, joka on kuitenkin ymmärrettävä muodolliseksi, tosin varsin väljäksi kelpoisuusehdoksi ministerin tehtävään ja sellaisena otettava asianmukaisesti huomioon pääministeriä valittaessa ja ministeriä nimitettäessä”.

Edellä oleva koskee perustuslain 60 §:n 1 momentin oikeudellista näkökulmaa ministereiden nimitystilanteissa, mutta samat kriteerit ovat voimassa myös arvioitaessa ministerinä toimivalle henkilölle asetettavia vaatimuksia. Ministerin toimen aikana kysymys ministerin kelpoisuudesta tulee arvioitavaksi perustuslain 60 §:n 2 momentin mukaisessa poliittista luottamusta koske-

vassa menettelyssä eduskunnassa. Perustuslain 64 §:ssä säädetään toimenpiteistä tämän luottamuksen menettämisen johdosta.

Perustuslaissa ei ole säännöstä siitä, että oikeuskanslerin tehtäviin kuuluisi oikeudellisesti arvioida, onko ministeri menettänyt kelpoisuutensa. Oikeuskansleri voi ottaa kantaa ministerin toimen hoitamiseen vain perustuslain 108 §:n 1 momentissa ja perustuslain 112 §:n 1 momentissa säädetyn laillisuusvalvontatehtävän puitteissa taikka perustuslain 108 §:n 2 momentin oikeudellisten lausuntojen antamista koskevan tehtävän johdosta.

Johtopäätökset

Kantelukirjoitusten tarkoittamassa asiassa ei ole tullut esiin sellaista, jonka perusteella olisi aiheetta epäillä Heidi Hautalan menetelleen ministerin virkatoimessa lainvastaisesti. Tämän vuoksi ja kaikkeen edellä esittämäni viitaten totean, että minulla ei laillisuusvalvojana ole oikeudellisia perusteita ryhtyä kanteluiden johdosta toimenpiteisiin.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Risto Hiekkataipale